

86/2

No. 889.

Știri medicale și sanitare din războiul independenței
în „Gazeta Transilvaniei” din Brașov

DOCTORAT ÎN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE

PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ ÎN ZIUA DE 1935

DE

VIOREL GLIGORE

CLUJ

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL”
STRADA MEMORANDULUI 22

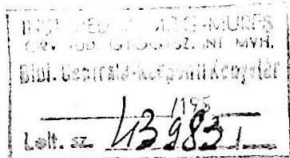
Știri medicale și sanitare din războiul independenței
în „Gazeta Transilvaniei” din Brașov

DOCTORAT IN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ IN ZIUA DE 1935

DE

VIOREL GLIGORE

CLUJ

23 MAY 2005

UNIVERSITATEA DIN CLUJ
FACULTATEA DE MEDICINĂ

Decan: Domnul Prof. Dr. D. MICHAÏL.

Profesorii:

Clinica stomatologică	Prof. Dr.	<i>Aleman I.</i>
Istoria medicinei	" "	<i>Bologa V.</i>
Bacteriologie	" "	<i>Baroni V.</i>
Patologia generală și experimentală	" "	<i>Botez A. M.</i>
Clinica oto-rino-laringologică	" "	<i>Buzoianu G.</i>
Istologia și embriologia umană	" "	<i>Drăgoiu I.</i>
Clinica infantilă	" "	<i>Popoviciu Gh.</i>
" ginecologică și obstetricală . Prof.	" "	<i>Grigoriu Cr</i>
Semiologie medicală	" "	<i>Goia I.</i>
Clinica medicală	" "	<i>Hațieganu I.</i>
Clinica chirurgicală }	" "	<i>Pop A.</i>
Medicina operatoare }	" "	
Medicina legală	" "	<i>Kernbach M.</i>
Farmacologia și farmacognozia	Supl.	<i>Popovici Gh.</i>
Clinica oftalmologică	" "	<i>Michail D.</i>
" neurologică	" "	<i>Minea I.</i>
Igienă și igienă socială	" "	<i>Moldovan I.</i>
Radiologia medicală	" "	<i>Negru D.</i>
Anatomia descriptivă și topografică	" "	<i>Papilian V.</i>
Fiziologia umană	Supl.	<i>Drăgoiu I.</i>
Balneologie	" "	<i>Sturza M.</i>
Clinica dermato-venerică	" "	<i>Tătaru C.</i>
" urologică	" "	<i>Țeposu E.</i>
Chimia biologică	" "	<i>Thomas P.</i>
Clinica psihiatrică	" "	<i>Urechia C.</i>
Anatomia patologică	" "	<i>Vasiliu T.</i>

JURIUL DE PROMOȚIUNE

Președinte:	Domnul Prof. Dr. <i>V. Bologa</i>
Membrii:	Domnul Prof. Dr. <i>S. Hațieganu</i>
	" " " <i>V. Papilian</i>
	" " " <i>C. Tătaru</i>
	" " " <i>E. Țeposu</i>
Supleant:	Domnul Doc. Dr. <i>Popoviciu</i>

Introducere.

La institutul de Istoria Medicinii din Cluj, se lucrează actualmente, la strângerea materialului documentar contemporan, asupra serviciului sanitar în războiul de independență al României.

În introducerea tezei sale, susținută de curând, Dl. Dr. Pintilie, a dezvoltat pe larg, intențiile D-lui Profesor Dr. V. Bologa și rostul tezelor lucrate în acest domeniu, la acest Institut.

În acest șir de teze, se încadrează și lucrarea mea.

Este caracteristic, pentru starea în care se găsesc bibliotecile din țara noastră, faptul că nici Dr. Pintilie nu a putut afla în bibliotecile publice din Galați, colecțiile cotidianelor românești contemporane, precum nici eu nu am găsit la Biblioteca Universității din Cluj și nici la bibliotecile publice din Brașov, colecțiile atât de importante ale Gazetei Transilvaniei, pe anii 1877 și 1878.

Am avut însă norocul de a le găsi, în biblioteca particulară atât de bogată și frumoasă, a domnului Dr. Aurel A. Mureșan din Brașov, apreciatul istoriograf, fiul lui Aurel și nepotul lui Iacob Mureșanu. Țin în acest loc, să-i exprim mulțumiri pentru bunăvoința cu care mi-a permis să utilizez biblioteca Domniei Sale.

Informațiile pe cari le-am extras din Gazeta Transilvaniei, îmi par deosebit de interesante.

Înainte de toate pentru faptul că știrile, venite direct de pe câmpul de luptă, se datoresc unui martor ocular, care era corespondentul Gazetei Transilvaniei. Acesta a fost maiorul Moise Grozea, ginerele lui Iacob Mureșanu, care după ce făcuse serviciul în armata austriacă, a tre-

cut în tânăra armată a României, distingându-se ca un erou, pe câmpul de luptă.

Și mai importante sunt însă, fiind, caracteristice pentru starea de spirit și entuziasmul Românilor ardeleni, apelurile și colectele societății românești din fosta Ungarie, cari dovedesc cât de intens a luat parte Ardealul românesc, la lupta de desrobire a fraților și cât de clară era conștiința momentului hotărâtor, prin care trecea Românismul.

Ca un corolar, apare teama autorităților maghiare, cari își dau perfect seama de cece se petrece în sufletul Românilor subjugăți și sgândăresc prin măsuri nechibzuite, naționalismul lor:

Notez, că în acelaș timp apărea în Brașov, o revistă umoristică, redactată de avocatul Iosif Pușcariu, „Cocosiul Rosiu“, în care polemica între gazetele românești și cele maghiare, în jurul interzicerii colectelor pentru Crucea Roșie Română, este de multeori parafrazată cu mult spirit.

Eșind din cadrul tezei mele, regret că nu le pot acorda și lor, un loc în această lucrare.

În cele ce urmează, dau știri în copii fidele după Gazeta Transilvaniei din anii 1877 și 1878.

* * *

Nu pot termina această introducere, fără a exprima Domnului Profesor Dr. Valeriu Bologa, respectuoase mulțumiri și recunoștința mea, pentru onoarea ce-mă face prezidând această teză.

Știri medicale și sanitare din războiul independenței în „Gazeta Transilvaniei” din Brașov.

No. 34 din G. T., 16—4 Maiu 1877.

Convențiunea României cu Rusia, referitoare la trecerea trupelor imperiale ruse, prin teritoriul român.

Art. 5. Furniturile spitalelor, ambulanțelor și farmaciilor; autoritățile române vor înlesni satisfacerea acestor trebuințe.

Art. 18. Depozitele de hrană, furajuri, aprovizionamente de orice natură, cuptoare pentru pâine și pesmeți, bucătării pentru hrana trupelor, se vor putea așeza în lungul liniei și punctelor de etape precum și pe linia mișcării trupelor.

Art. 19. Bolnavii și răniții armatei ruse, vor fi tratați și îngrijiți în stabilimente sanitare organizate spre acest scop, pe linia de comunicație și de etape, afară de orașul București și pe cât se va putea, afară de centrele mari de populație — exceptându-se spitalele pentru răniți.

Autoritățile române vor da concursul lor și vor acorda toate înlesnirile, pentru instalarea stabilimentelor sanitare, precum și pentru închirierea edificiurilor necesare pentru asemenea trebuințe.

În localitățile unde nu s'ar găsi spitale ruse, bolnavii vor putea fi admiși provizoriu, în marginele posibilului în stabilimentele sanitare române, plăfindu-se cheltuelile de întreținere și de tratament.

(Convenția are 26 art. și e semnată de Mihail Kogăl-

niceamu, Ministrul de Externe al României și Baronul Stuart, Ministru Plenipotențiar al Rusiei în București).

* * *

...La apărarea Calafatului, un singur rănit român, în schimb la atacul Românilor la Vidin, Turcii au avut mulți morți și răniți.

— . —

No: 35. G. T. 20—8 Maiu 1877.

Epistolă respectuoasă către femeile noastre.

Sunt 9 luni decând femeile compatrioate maghiare, prepară cu mare zel scame, bandaje și alte obiecte, necesare la vindecarea soldătimei turcești, răniți în bătălii.

Această activitate nu numai pur humanitară, ci totodată și frățescă a damelor maghiare, a fost primită cu mulțumire de către guvernul turc și generalul armatei otomane.

Femeile noastre, în Transilvania, Ungaria și Bucovina, s'au simțit până acum obligate a da ascultare simțămintelor de milă și durere, de câte ori armata noastră imperială își vărsa sângele, ca în 1848—49; 1859, 1864, 1866 în cari campanii se aflau și fiii lor, cu miile și zecile de mii. Astăzi în aceste zile de probă și criză supremă, se văd și femeile noastre ajunse în pozițiunea femeilor maghiare, de a spăla și lega ranele acelor ostași români, frați ai noștri mai mult decât Maghiarii cu Turcii cari frați provocați și trași în luptă de către otomani, se bat și varsă sângele, nu din vreo vanitate și trufie, ci în sensul cel mai strâns al cuvântului, pentru existența patriei și a națiunii, pentru libertate contra vechei tiranii sălbatice, care prefăcuse patria lor de atâtea ori într'un mormânt universal.

Toate actele publice, precum și evenimentele zilelor din urmă ne pot convinge pe toți, că România este decisă a-și apăra existența și drepturile sale până la marginile extreme. Dacă nu am avea altă probă despre ferma deciziune a locuitorilor țării de a se apăra pe viață și pe

moarte, ne-ar fi de ajuns acele liste lungi de oferte extraordinare, în cai frumoși până acum peste 2 mii, în bani, nutreț, adecă fân, pae, orz, ovăs și grâu, vin și vinars, care curge neîncetat din toate regiunile țării de bună voie, așa că legea recuizițiilor usitată în toate Staturile, votată și în România, se aplică mult mai puțin decât se temeau unii.

Incât pentru femeile române iată Societatea Crucii Roșie, înființată în București, cu ambulanțele și spitalele sale, iată însă și societatea nobilelor femei, înființată în a doua capitală de către damele din cele mai de frunte familii ale Moldovii, cu scopul respicat în cinci puncte ale programei sale. Scurt, națiunea întreagă, bărbați și femei, juni și june, s'au decis a sacrifica totul, avere, sănătate, viață, pentru salvarea celor mai sublime bunuri din lume.

Față de aceste evenimente era peste puțină ca femeile noastre de dincoace de Carpați, să mai rămână îndărătul femeilor Maghiare, Sârbe, în manifestarea prin fapta compătimirii și a durerii sufletești către acei bravi ostași, loviți de gloanțe, rupți în bucăți de bombe și grante, tăiați de sabie, călcați, răniți, etc.

Onoarea inițiativei este a femeilor din Sibiu, de unde primirăm încă de Vineri știrea telegrafică despre înființarea unui comitet de dame.

Dna Dimitrie Gr. Ghica mp.

președintă în localul Eforiei Spitalelor București

No. 37 G. T. 27—15 Maiu 1877.

(Diamandi I. Manole, președintele Comitetului Românilor din Brașov pentru ajutorarea răniților ostași din România).

Apel filantropic.

In vecinătatea noastră, flagelul umanității și al civilizației, războiul a început a cere victimele sale.

Frații noștri de dincolo, puși în dura necesitate de a-și apăra cu arma averea și existența, vocea carității vine și reclamă dela umanitate, ajutor și alinare, vocea sângelui pentru că ei sunt frații noștri.

Semnatari: Diamandi Manole,
N. T. Ciurcu, cassar
Dr. I. Lapedatu, secretar,
Ienciovici,
Aron Densușanu,
Protopop I. Petric
Constantin Steriu,
Ion Stinghe,
Paroch Bart. Baiulescu, etc.

(In urma apelului filantropic, publicat de comercian-
tul român Diamandi Manole, într'o singură zi, în 10—22
Maiu, s'a colectat)

1. Dimitrie Stănescu	2.000 franci aur
2. Diamandi Manole	1.000 franci aur
3. Ion Sotir	500 franci aur
dela 78 de inși în total	7.540 franci aur

No. 38, G. T. 31—19 Maiu 1877.

...Ziarele maghiare aduc știri senzaționale că damele române formează pretitundeni comitete cu scopul de a aduna bani.

* * *

Apelul damelor române din Sibiu către Române.

In urma conflagrațiunii din orientul Europii, conflagrațiune ce are să atingă și a atins pe frații noștri și surorile noastre din România, noi, conduse de simțul inimei noastre și inspirate totdeauna de instinctul sublim al umanității, nu putem sta indiferente la ceiace frații și surorile noastre și sângele nostru, vor avea de

indurat în această mare dramă ce se prepară și s'a început deja pe frumosele, istoricele și de vechiu sânge, fumegândele țărături ale Danubiului, simțul de fiice, mame și surori, ne impune această dorință de a veni într'ajutorul ostașilor răniți și în ușurarea suferințelor familiilor acelor ostași cari au căzut sau vor cădea în luptă. Au format un comitet.

Inima noastră totdeauna tremură și se apasă de durere când auzim că se face rezel, pentru că ne doare pentru sângele ce se varsă prin puterea armelor. Dar când rezelul este nevitabil, atunci inima noastră se deschide și strigă ajutor.

Să ne întrunim cu toatele întru a aduce sacrificii pentru scump sângele nostru și pentru sacra noastră religione:

Invităm pe toate Românele surori ale noastre ca să binevoiască a-și aduce fiecare obolul sau oferte: bani, scame, lășii de pânză, flanel, tifon, etc.

Fășia de pânză să aibă o lățime de 6—12 cm., lungime 4—15 coți.

Fășia de flanel, flanele fine și nouă.

Fășia de tifon, fășie de tifon nou, lungime 8 coți, lățime 6—12 cm.

Triangule din pânză nouă sau veche.

Comprese, scamă, cearceafuri.

17 Maiu 1877.

Președintă: *Iudita Măcelaru*

* * *

...Doamna României cu mâna Sa, puse crucea pe pieptul unui brav, care era rănit în spital, fiind de față Marele Duce Nicolae. (Au fost decorați cu medalia militară și Steaua României, soldații români cari au apărut Oltenia).

No. 39 G. T. Iunie—22 Maiu 1877.

...Primăria Braşov ia la răspundere pe preşedintele Diamandi Manole, pentru apelul lansat şi ţinerea adunării. Ziarul „Kelet“, atacă furios femeile române pentru ofrandele date armatei române: Noi nu putem suferi vindecarea acelor soldaţi cari vor fi răniţi, pentru că ei era să aducă în pericol chiar existenţa noastră a Magyarilor, ca să reînvie iară şi să-şi ridice din nou, săbiile contra noastră.

— . —
No. 40. 7 Iunie—26 Maiu 1877.

Comitetul Central din Berlin, înfiinţat pentru ajutorarea celor răniţi în răzbel, va trimite în Bucureşti, 3 trenuri de câte 20 de vagoane, dimpreună cu recvizitele necesare, sosirea este anunţată pe 14 Iunie, ele se vor pune la dispoziţiunea „Crucei Roşii“, al cărei preşedinte este principele Grigorie Ghica.

Ce zice la aceasta Dl Tisza? care susţine că este incompatibil cu neutralitatea unui stat, ca să permită a se înfiinţa comitete filantropice, pentru ajutorarea răniţilor în răzbel?

* * *

Disolvarea comitetelor humanitare.

Onor.

Doamna Iudita Măcelaru,

Sibiu

Comitele suprem (Sibiu) No. 396—1877.

Este o prea frumoasă însuşire a femeii, iubirea con-fratelui său pătimitor şi ca rezultat al acesteia: năzuinţa de a alina durerile cât se poate mai repede şi mai radical.

Din această însuşire s'a născut — aşa cred eu — şi acel comitet de dame, care sub preşedenţia D-Voastre,

s'a constituit în citadela Sibiu, cu scopul de a aduna ajutoare pentru ostașii din România, răniți în războiul Ruso-Turc. Deși ajutorarea răniților — aparține oricărei părți beligerante — ca o faptă umanitară spre ușurarea durerilor omenimei pătimitoare, este permisă, totuș din punct de vedere al statului trebuie să ne îngrijim ca colectarea acestor ajutoare, să se efeptuiască într'un mod a cărui procedură să convină principiului de neutralitate adpotat.

Drept aceia constituirea comitetelor de ajutorare nu se poate concede, însă particulari, pot colecta.

* * *

...Răspunsul doamnei Măcelaru, într'un stil plin de demniitate, combate ordinul prefectului și aduce de exemplu rezelul franco-prus, rezelul turco-sârb.

...Ne vin știri din toate ținuturile țării locuite de Români, că femeile noastre s'au pus cu tot dinadinsul pe lucru, pentru soldații răniți.

No. 41. G. T. 10 Iunie — 29 Maiu 1871.

La disolvarea comitetelor de bărbați și femei cari aveau de scop a face colecte diverse pentru ambulante și spitale militare, a devenit cauză celebră, au început a comenta Francezii și Germanii. (Ziarele):

* * *

...Ziarele maghiare, vreo 50, publică cu satisfacție disolvarea, o proclamație înflăcărată cătră nația maghiară în care spun curat că sângele turcesc, care se varsă contra libertății popoarelor slave, se varsă totodată și pentru maghiari.

Ofrande din Baia de Criș 81 florini.

7125 napoleoni aur dela Brașov prin Diamandi Manole, se confirmă de Crucea Roșie — România.

* * *

...S'a înființat comittte în toată țara, guvernul ungar, a oprit ca trădare de patrie.

...Orice acțiune românească trebuie suprimată în germine. (Axioma domniei maghiare).

* * *

Apel la Români.

Guvernul maghiar a desființat comitetul înființat pentru primirea ofrandelor în favoarea fraților noștri din România răniți în război. Inșă simțământul unanimității, iubire și legătura de sânge, nu se disolvă decât odată cu viața. În numele acestor înalte și sfinte sentimente, noi ca particulari venim a apela pentru ajutarea fraților noștri răniți în război, la toți aceia în al căror pept bate o ferbinte inimă de român, la toți aceia la al căror nobil sân arde focul sacru al umanității, la toți aceia cari pentru onoarea secolului în care trăim, doresc triumful civilizației contra barbarismului.

Dacă iubirea frățească ne face să implorăm dela cel de sus, ca frații noștri din România să se întoarcă de pe câmpul de onoare încărcati de isbândă și glorie, aceiaș iubire ne impune a veni în ajutorul aceloră, cari au căzut pentru gloria și viitorul neamului românesc.

Români!

Nu numai îndatorirea sângelui, nu numai vocea carității cere dela noi acest ajutor, aceasta o pretinde înaltul obligament ce ni-l impune civilizațiunea. Secoli întregi au luptat frații noștri din România pentru lumină și lege contra barbarismului, un Mircea, un Ștefan, un Mihai, au trăit și au murit cu arma în mână, la porțile Europei, înfrângând potopul barbariei și al întunericului. Martoră este istoria, că toate popoarele luminate ale Europei au admirat și binecuvântat în acești eroi ai Românilor, totodată și pe cavalerii eroi al creștinismului.

S'ar putea acum, Români, ca noi cei mai de aproape ai lor, noi asupra cărora încă s'au resfrânt razele bine-

făcătoare ale victoriei lor, noi să rămânem nepăsători față de aceia cari vin a continua opera începută de glorioșii lor strămoși? Urmașii noștri ar putea scrie cu drept cuvânt pe mormintele noastre:

„Nepăsători de suferințele fraților voștri,
voi ați pângărit numele ce l-ați purtat“.

Apelăm deci la toți Românii dintre Tisa și Carpați, la june și bătrân, la avut și la sărac, a da fiecare obolul său pentru alinarea suferințelor fraților noștri din România, răniți în război. Apelăm cu deosebire la tine junime română, garanța viitorului și vasul de aur al simțimentelor nealterate.

Adu-ți aminte că antecesorii tăi au pus o pagină de aur în analele poporului român.

Ia, junime și de astădată apostolatul pentru a propaga ideia cea mai sfântă, simțul cel mai blând și mai dulce, de a alina suferințele celei ce-a rămas pe câmpul de război.

Brașov 9 Iunie 1877.

Ion Petric, protopop
N. Străvoiu
Diamandi I. Manole
Ioan T. Popovici
D. Ionciovici
N. Baboianu
Dr Ion Neagoie
N. T. Ciurcu

Aron Densușanu
Ion Lengeru
Dr. I. Lăpedatu
Constantin Popazu
Gheorghe Barițiu
George B. Popp
Constantin Nicolau
Iacob Mureșan

— . —
No. 46. G. T. 28—16 Iunie 1877.

23 Iunie nou. Ambulanțele societății „Crucea Roșie“ au pornit din București spre Craiova. Numărul trăsurilor se urcă la 15, pe ele sălșăiau câte 2 drapele, al Crucii Roșii și național. Intre trăsăturile institutului de binefaceri Elisabeta Doamna, ale Eforiei Spitalelor și a Clubului Tinerimei din București, se vedea, zice ziarul „Românul“, și a „Doamnelor române din Transilvania“.

Trăsurile erau încărcate cu diferite materiale. pen-

tru răniți și după ce fură sfințite cu apă sfințită în prezența Domnitorului și a Doamnei, au pornit spre gara Târgoviștei, însoțite de medicii necesari.

În București au sosit aproape 100 ambulanțe din Dresda și Berlin.

Din toate acestea se vede că activitatea s'a început serios la Dunăre.

Dea Dumnezeu și Cerul, ca acest început să aibă un rezultat fericit, spre a înfunda gura cea calomniatoare și insultătoare a Ungurilor, a acestor inamici neîmpăcați ai Românilor, și ziarelor jidano-maghiare.

* * *

...Osman Pașa a dat ordin ca soldații români căzuți prizonieri, să fie măcelăriți. Soldații români au luat o singură hotărâre: „Învingere sau moarte“.

...Biroul și parte din Comitetul Central al Doamnelor din Iași, au plecat la București, spre a prezenta Măriei Sale Doamnei, Ambulanța. Biroul se compune din doamnele: Roznovan, Aslan, Lucia și Elisa Liteanu, Natalia și Lucia Suciș și Sofia Ciaur Aslan.

Societatea Crucea Roșie și Femeile Române din Transilvania.

București 10 Iunie 1877. Azi a plecat la câmpul de război prima ambulanță a societății Crucea Roșie.

Dealungul Bulevardului erau înșirate trăsurile ambulanței, fluturând steagul tricolor și alb al societății. Trăsurile aveau inscripțiile lor și mai cu seamă era admirabilă trăsura societății de binefacere „Elisabeta Doamna“, a Eforiei Spitalelor Civile și a Clubului Tinerimea.

Era una însă cam la mijlocul celorlalte care atrăgea asupra-i în special privirile publicului. Această trăsură fiind prea frumos împodobită avea următoarea inscripție: „Doamnele Române din Transilvania“.

Inimile Românilor băteau de bucurie, văzând că în fața nenumăratelor obstacole, ce întâmpină ai noștri,

cu toate măsurile arbitrare, ei totuș n'au încelat de a alerga cu obolul lor, de a se alipi cu inima și sufletul lor lângă surori, frații lor din România spre a alina durerile.

Ofrande.

Damele din Bucovina;

Damele din Hațeg;

Damele din Rodna Veche, bani, pânză, etc.

— . —

No. 49. G. T. Iulie—26 Iunie 1877.

— „Ospiciul Independenței“, se va numi un mic spital pentru răniți, înființat în Craiova. Inițiativa acestei nobile întreprinderi a luat-o doamna Maria C. Rosetti, prin a cărei stăruință s'au adunat obiectele necesare pentru 50 răniți și 4.000 lei numerar. Doamna Maria Rosetti, consultându-se cu mai mulți medici distinși ai Capitalei, s'a decis ridicarea unui spital în Craiova, mai aproape de câmpul de rezbel, și a dat un apel către femeile române și în special către doamnele din Olteția, cerând concursul lor la grabnica înființarea a ospiciului „Independenței“. Cinci medici din cei mai distinși ai Capitalei, au declarat că vor merge fiecare pe rând câte 30 de zile, pentru a face serviciu la acel ospiciu. (*Monitorul Oficial*).

* * *

...Principele Carol a numit cavaler al ordinului „Steaua României“, pe căpitanul Ioan Botez din Bat. de Geniu, pentru curajul ce a arătat în ziua de 14 Iunie a. c. expunându-se lovirilor inamice la Calafat, unde a fost grav rănit. Căpitanul Botez a fost grav rănit la piciorul stâng, zdrobindu-i-se mai toate oasele tarsului și metatarsului, i s'a practicat fără întârziere desarticulațiunea tibio-tarsiană, de către domnul doctor Vercescu. Operațiunea aceasta unde chirurgul a avut dibăcia să conserve călcâiul, a fost urmată de un fericit succes, căci ofițerul

se află foarte bine, mergând repede spre vindecare. (Monitorul Oficial).

— . —

No. 50. G. T. 12 Iulie—30 Iunie 1877.

...Și clerul a început colecte.

Călugărițele se pun în serviciul ambulanțelor noastre.

* * *

...Spitalul Pantelimon pe care guvernul nostru l-a pus la dispozițiunea Comandei supreme rusești (și care) este împopulat de bolnavi și răniți de-ai armatei rusești, unde serviciul îl face surorile de caritate aduse din mănăstirile Rusiei.

* * *

...Despre damele dela Iași, al căror comitet venit la București, după ce promisesse 4 care de ambulanță provăzute cu cele necesare, se poate zice (afirma) cu tot dreptul, că dumneelor executară adevărată bravură de patriotism nobil și sublim, demn de imitat în toate timpurile.

...Merite patriotice își câștigară și Evreii. Fruntașii lor din Capitală, cari pe lângă colecte patriotice făcute mai înainte, alaltăeri prezentară 4 care de ambulanță, cari poartă Crucea roșie dela Geneva. După binecuvântare ca și ale damelor dela Iași, s'au și pornit la armată.

* * *

...Apelul francez la națiunea franceză, de către dl Frederic Damé, în favoarea României și a oastei sale, publicat în mai multe ziare franceze, cred că l-ați aflat și Dvs. drept de toată recunoștința noastră. Numai francezul poate să scrie așa frumos și cu atât elan patriotic. Interesante sunt cele două apeluri:

Apelul lui „Revue Medicale“, din peana deprinsă a Dlui Doctor medic C. A. Polichronie, anume unul „À la charité de l'Europe en faveur des blessés de l'Orient“, iar altul „Appel à la charité des Roumains en faveur des

blessés et des victimes de la Guerre“. Şi fiindcă pentru ambulanţe şi lazarete se caută mai mulţi medici români sau cari să cunoască limba noastră perfect, ca să poată ţine corespondenţă cu autorităţile respective, cred, că acestor apeluri li se va acorda toată atenţiunea meritată.

* * *

..Vasile Alexandri, ilustrul poet, a ţinut în 6 Iulie stil nou, o conferinţă al cărui produs a fost destinat pentru răniţii români. După o scurtă introducere în care a descris spectacolul înbărbăţitor la care a asistat în timpul rezelului Italiei, când femeile italiene se întreceau în sacrificiu pentru ajutorarea răniţilor, îşi părăseau tot ce aveau mai scump, pentru a lega ranele lor, şi a-i consolida în momentele din urmă, a declarat că e fericit a vedea un spectacol identic şi în România, acum când suntem nevoiţi a şterge de rugină paloşul strămoşesc şi a-l face să luciască cu vechea-i splendoare. Şi-a încheiat exordiul zicând: Bărbaţii români au dovedit că au curaj, femeile dovedesc că au devotament.

Conferinţa s'a încheiat prin citirea poeziei „Balcanul şi Carpatul“.

Maiestatea Sa Doamna a binevoit a onora cu prezenţa Sa această conferinţă.

...Don Carlos, pretendentul tronului regal spaniol, ca să formeze un corp de armată pe spesele sale contra turcilor, având 16 milioane franci, vrea să vie în ajutorul Românilor, considerându-i ca fraţi.

No. 52. G. T. 18—6 Iulie 1877.

...Susţinerea ambulanţelor pentru întreaga armată, costă pe Rusia, în 6 luni din 1877 (6.000.000 ruble) sau 24.000.000 franci.

* * *

Ofrade.

Ofrade din Braşov, Diamandi Manole 101 florini
 Români din Ketegyháza (Ungaria) 16 florini
 Ofrade din Braşov, Diamandi Manole 25 florini
 Ofrade din Alba Iulia 200 florini, 3 galbeni, 20
 franci şi 5 Lei.

— . —
 No. 53. G. T. 22—8 Iulie 1877.

Administraţiunea Sanitară in România.

Pentruca să se cunoască şi mai învederat, răutatea şi poltromeria oamenilor, cari nu încetează a condamna şi necăji pe femeile noastre pentru ajutorul, ce întind bolnavilor am aflat de necesar a scoate aici câteva informaţiuni oficiale despre administraţiunea sanitară din România în timp de pace, normal.

România are în caipitala Bucureşti:

- A) Facultate de medicină;
- B) Şcoală de farmacie;
- C) Şcoală veterinară;
- D) Şcoală de moşie.

Pentru spitale, străbunii familiilor boereşti au făcut multe şi mari legate. Intre acelea se numără la locul întâi, familiile Ghica şi Cantacuzino.

Spitalele civile din capitală şi din regiunea ei, stau sub administrarea unei eforii, (Direcţiune curatorie) de mare autoritate. Sub conducerea acelei eforii stau 7 spitale, adecă:

1. Ospitalul dela biserica Colţea, în centru, cu 200 paturi, cu sala anatomică, laborator chemic foarte bun şi farmacie. Aici se caută şi boale de ochi.
2. Ospitalul de prunci, cu 90 de paturi şi clinică.
3. Ospitalul de maternitate cu 37 de paturi şi praxe de obstetrică (moşit).

4. Ospitalul Philantropia, afară din capitală, la necurat cu 170 de paturi.

5. Ospitalul dela Colentina, cu 145 de paturi și specialitate pentru venerii).

— 6. Ospitalul la mănăstirea Mărcușa, cu 157 de paturi, atât pentru infirmi, paralizați, cât și pentru cei alienați de minte, sau cum îi zice poporul, casa dela Balamucu.

7. Ospitalul Pantelimon, cu 120 de paturi, pentru morburi cronice și necurabili.

Dar mai sunt și alte ospitale în capitală și în vecinătate precum:

8. Ospitalul Brâncoveanu, stabiliment magnific cu 200 de paturi, fondat înainte cu mai bine de 40 de ani de către Principesa văduvă Elisabeta Brâncoveanu, cu mai multe sute de mii de franci, dotat cu venituri mari și sigure.

9. Ospitalul militar, cu 200 paturi, organizat de model, dotat și cu laborator.

10. Ospitalul militar pentru reconvașenți, aproape de Colentina, cu 100 de paturi.

11. Ospitalul invalizilor, cu 22 de paturi, deschis numai pentru coreligionari.

12. Noul spital fondat de bravul proprietar Xenocrate, cu venituri frumoase, ca testimoniu de grațitudine către patria sa adoptivă.

În toate ospitalele civile cu singura excepție dela numărul 11, se primesc și curează bolnavii gratis, fără nici o distincțiune de naționalitate, religione, patrie, ci se deajuns ca să fie cineva om și bolnav.

Serviciul de medici și chirurși este organizat în tot respectul, după modelul celor mai brave ospitale din Europa apuseană.

În a doua capitală Iași, ospitalele principale sunt cele administrate de către Eforia Sf. Spiridon, în număr de 15, adică 5 în Iași și 10 în diverse localități ale Moldovei, fondate și dotate de către familiile fruntașe din aceea parte a patriei românești.

Cele cinci spitale din Iași sunt:•

1. Institutul Gregorian, pentru femei și copiii aflați cu școală de moșit.

2. Ospitalul Sf. Spiridon, cu 260 de paturi, cu 3 medici primari și 5 secundari..

3. Ospitalul Sf. Treimi, cu 40 de paturi..

4. Ospitalul de alienați (Golia)..

5. Ospitalul de infirmi, neputincioși (Galata) cu 40 de paturi.

Afară de aceasta se mai află la Iași:

6. Ospitalul israeliților cu 110 paturi..

7. Ospitalul militar, cu 100 paturi destinat pentru un corp de armată..

Pe la districte se află în fiecare capitală de district câte un spital comun; iară câteva comune urbane, au spitale proprii comunale, precum de exemplu:

Craiova, cu ospital central, 1 militar, 1 ospiciu de alienați.

Ploești, 1 ospital cu 60 de paturi.

Galați, 1 comunal, 1 al Sf. Spiridon dela Iași, 1 militar.

În fiecare district, sunt puși în serviciu din partea statului medici primari (psihici) și medici legiști. Fiecare plasă sau plaiu (cerc), (Bezirk-jărăs) își are medicul său: cu farmacia ambulantă spre a putea sări iute în ajutorul bolnavilor:

De aici se înțelege ușor, că în comunele urbane serviciul sanitar este și mai prompt și mai regulat. De exemplu în capitală României aflăm:

1 protomedic cu

11 medici de arondissment

6 vaccinatori și

6 moașe, cu salariul dela municipiu.

În toate comunele urbane, numărul medicilor cu salariu, este în proporția numărului populațiunii.

Medicii cu praxa lor liberă, se înmulțesc deși examenele ce li se cer sunt destul de riguroase.

Localurile de prinsori, au peste tot medici aplicați cu salariu.

În toate capitalele districtelor, este câte un consiliu de igienă și, salubritate publică compus din prefect, cu medicii primari ai districtului și comunei și cu cel dela ospitală.

E greu a străbate numai în una generațiunea și a curăți toate resturile spurcăciunilor turcești, dar cel care vrea să judece despre igiena orașelor românești, mai întâi să-și ducă nasul delicat și ochii ageri, în orașele turcești.

Administrațiunea sanitară reformată, succesive, datează dela 1855, adică de 22 ani. În acel an era în România (ambele părți):

92 medici streini de naștere,

77 pământenii,

13 streini, numai licențiați.

De atunci până în 1 Ianuarie 1877, medicii s'au mai înmulțit cu:

46 streini doctori, și 10 licențiați. Iar ca pământenii 196 doctori și 50 licențiați.

Veterinari: 49 români și 8 streini.

Farmașiști: 41 români și 254 streini (Revue Médicale roumaine, Bucarest, 1877).

În fața acestor date să facem cu totul abstracțiune dela evenimentele belice, să reflectăm numai la miile de bolnavi, între cari sunt foarte mulți răniți prin cazuri neprevăzute, sau plini de bube scârnave.

1 kgr. de scamă costă la farmacie, după calitate, 15—25 franci, și femeilor noastre să nu le fie permis a dărui pentru spitală valoare de 10—15 fr?

— . —
No. 153. G. T. 22—8 Iulie 1877.

Ofrande:

Hațeg ofrande 1538 florini;

Leuchita Mureșan 60 franci, 19 florini;

Lugoj, 391 florini, 1 napoleon, 1 galben și 3 franci;
Lăpușul Unguresc 198 florini;

Câmpia-Budeiu: Carolina Pop n. Papiu pentru bani,
iar pentru scame și bandaje Amalia Crișan n. Maier,
poșta ultimă Mureș Ludoș.

Orăștie ofrande 295 florini și obiecte;

Varadia Banat 68 florini și obiecte;

Sibiu ofrande sume foarte mari și obiecte;

Românii transilvăneni din Regat ofrande 88.686 lei
și 96 bani;

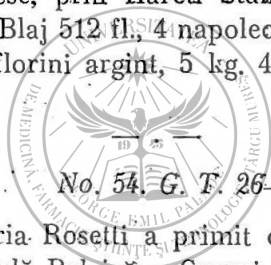
Câmpeni 179 florini 10 crețari.

Din Săcele 27 florin 20 crețari.

Din Alba Iulia 474 lei 25 bani.

Din Brașov 18 kg. scamă, 231 triunghiuri, 45 fâși de
incins, 131 comprese, prin Hareti Stănescu președintă.

Doamnele din Blaj 512 fl., 4 napoleoni, 8 galbeni im-
periali în aur, 17 florini argint, 5 kg. 490 gr. scamă, 48
triunghiuri și fâși.

No. 54. G. T. 26—14 Iulie 1877.

...Doamna Maria Rosetti a primit o scrisoare dela
„Societatea Națională Belică a Crucii Roșii“, prin care
este numită membră de onoare a societății.

No. 55. G. T. 29—17 Iulie 1877.

...La Nicopoli numărul răniților și morților se urcă
la 3000, numărul prizonierilor la 7000. Răniții stau cu
gloanțele în ei de aproape o săptămână și dacă medicii
români, cari trecură la Nicopoli — însă numai în mod
privat — nu le-ar face operațiile necesare, aceștia cu
toții ar trebui să fie victime ale necăutării. Sunt de com-
pătimit cu atât mai mult, că între ei nu s'a găsit nici mă-
car un doctor rus, deoarece medicii ruși se ocupă numai
de ai lor. Locuitorii musulmani le dau răniților apă și
mâncare. Românii din punct de vedere al umanității,
le dau tot concursul posibil medical.

Trupele române sunt bine nutrite și în bună sănătate, spitalele sunt mai goale, aprovizionările în abundență. (Corespondentul Gazetei Transilvaniei).

No. 56, G. T. 2 August—21 Iulie 1877.

Știri telegrafice: Eri seară al 5lea regiment român, a ocupat Nicopoli, drapelul român fâlfăe pe cetate. Fiul colonelului Costescu, elev al Școlii Militare și în etate numai de 18 ani, a primit crucea Sf. Gheorghe cl. IV dela M. S. Țarul.

Turcii omoară, dau foc, aprind spitale, au ars de viș răniții, — ard tot ce este al creștinilor.

No. 60, G. T. 16—4 August 1877.

„Ospiciul Independenței“ înființat în Craiova pentru soldații români răniți, sub presidenția Maiestății Sale Doamna, cu 50 de paturi, înființat de doamna Maria Rosetti, donat și cu 12486 lei noi în numerar, are săli mai și aierate. Doctorii Felix și Calenderu au oferit serviciu gratis.

* * *

Ofrande noi, dela Sibiu, Abrud, Băița Montană, Deva, Trestia, Curtici, Macia (Arad), Nadabu, Capolnașiu, sume foarte frumoase.

* * *

...Doamnele Coloniei franceze, ofrande și soarea cu tombolă în favorul soldaților români. Ziarul L'orient 100 franci.

* * *

Ofrande de nou din Sibiu, 2288 lei, cincizeci bani, 1005 florini, 60 cor.

Doamna Ana Stoia, singură, din Blaj 1251 lei.

Lugoj, 142 florini și 30 creițari; 5 napoleoni, 5 franci și 3 sfași.

Cața-Cohalm, cantitate mare de obiecte.

— . —

No. 63, G. T. 26—14 August 1877.

Doamnele Coloniei franceze din România, au publicat în L'Orient, un călduros apel în favorul soldaților români răniți. Nu se poate uita concursul simpatice ce l-au întâmpinat răniții soldați francezi, în România în 1870—71.

— . —

No. 66, G. T. 6 Septembrie—25 August 1877.

Societatea Crucea Roșie.

UNIVERSITATEA
APEL DE NOU

...In fiecare oră poate să ne vină știrea că din 40.000 și mai bine de ostași români, una și două mii răniți așteaptă între dureri infernale, între lupta cu moartea, îngrijire și vindecare. De aceea toate colectele făcute până acum, să le considerăm numai ca un început, ca ajutor momentan; ajutorul deplin se numește milion.

Iubite femei, dați pânzării, laboarea mâinilor voastre. Scumpe fice și surori, ajutorul vostru este balsam vindecător; voi veți face ceea ce-au făcut odinioară, femeile Cartaginei, femeile Romei, ale Franței, ale Italiei, în timpuri de pericole supreme; scule, giuvaere, chiar părul capului l'au depus pe altarul patriei.

În strada Vântului, aflați trei văduve îngenunchiate înaintea unei icoane sfinte. Coccoanele se roagă lui Dumnezeu pentru soldații duși la bătae asupra păgânilor. Femeile române din singurul propriu indemn, s'au învoit între sine toate femeile noastre, ca pe cât timp armata română va sta în campanie, ele să facă rugăciuni în familie, să dea liturghii la biserici și mănăstiri.

Vino, Europă și vezi pe femeile române în toată

splendoarea morală și patriotică. La comitetul Crucii Roșii se insinuau neîncetat la serviciul ambulanțelor, acolo unde este Maiestatea Sa Doamna și mai multe co-coane mari.

— . —

No. 67, G. T. 9 Septembrie—28 August 1877.

...Dr. medic I. Altstädter din Brașov, invitat de președintele „Cruții Roșii” din România, prințul Ghica Dimitrie, spre a lua însărcinare de medic șaf al spitalelor și ambulanțelor reședinte în București. Dr. Altstädter primește onorata invitare și Duminecă în 9 Septembrie a. c. și-a început activitatea sanitară.

— . —

No. 68, G. T. 13—1 Septembrie 1877.

...Românii au luat cu asalt trei redute turcești și avură 33 morți și 110 răniți. Osman Pașa a atacat de nou cu mari gloate armata română. Trupele române au respins atacul luptând ca eroi și cu elan. (După „Românul”).

...Maiestatea Sa Domnitorul apucase a declara, că, sau va lua Plevna, sau își va lăsa viața pe câmpul de bătălie.

Supărare pe guvern că nu comunică lista de morți și răniți.

* * *

11 Septembrie. Țarul Alexandru și Marele Duce Nicolae, se exprimă în termeni foarte elogioși asupra armatei române, 5000 oameni răniți, cifra morților necunoscută, (armata ruso-română). 60 de ofițeri, 3000 soldați, pierderile Românilor la Grivița.

* * *

...1600 de români răniți mai greu și mai ușor, se a-

șezară în Spitalul Filantropia, București. Președintele Crucii Roșii, prințul Ghica se plânge că n'are nici chirurgi de ajuns, să împuținează și pânzăria, scame, bani.

* * *

...Apel de nou la confrății dela „Telegraful Român” din Sibiu, ca să facă ofrande, să ne ajute toți și toate, câți și câte pot. Să ia în samă Românii că soarta tuturor depinde foarte mult dela rezultatele acestei campanii. Romnăia să nu devină teatru de război.

Nimeni nu vă cere ca să lipsiți patriotismul Dv. provincial și celui austro-ungar, ci vă cere cu tot dreptul să simțiți și românește și să vă purtați românește. În România trăesc mij de familii transilvane, Români, Secui, Sași, sute de mij de bani grei, merg de aici în fiecare an în secuime și în toate districtele Dv. limitrofe.

Nu vă cerem să vărsați sânge pentru libertatea noastră, vă cerem numai petece, cămeși, scame și câte 2—3 florini dela cei cari au.

Aflați că mulți soldați de ai noștri sunt loviți de câte 3—4 gloanțe, în gât, în piept și mână, în picior și avem unul lovit de 7 gloanțe. Doamna noastră Elisabeta poartă de alaltăeri costumul femeilor ambulante și aleargă toată ziua pe la gară, ca să vadă pe răniții aduși, apoi pe la spitale, Ea și damele Sale cu ochii scăldați în lacrimi. La azilul Elena Doamna, toate fetițele mari și mici, din 7 clase lucră neîncetat, exclusiv pentru ambulante.

— * —

No. 70, G. T. 20—8 Septembrie 1877.

...Armata română 100 răniți, 16 morți, 50 de cruciale ordinului Sf. Gheorghe, soldaților români dela Maiestatea Sa Țarul. Apoi 200 morți și 1000 răniți, dintre cari și 30 de ofițeri. Căpitanul Valter a murit implântând fanionul, maiorul Sonțiu a murit în fruntea batalionului. Ofițerii, afară de 3 au răni foarte grave.

* * *

...Corpul medical cu generalul Davilla în frunte, urma operațiunile chiar în linia focului celui mai violent și bravii brancardieri (brancardierii sunt purtătorii de paturi pentru ridicarea răniților) aduseră neconținut afară din foc pe victimele zilei de astăzi.

Câmpul de luptă este încă plin de morți, cari nu se pot înmormânta din cauză că Turcii trag asupra infirmierilor. Turcii se aruncau asupra răniților mutilându-i în modul cel mai barbar.

Pierderile sunt în adevăr mari. (Corespondentul militar al ziarului „Bund“ din Berna, Lachmann mp.).

* * *

...Maiestatea Sa Doamna Elisabeta, transformă o parte din palatul azilului de lângă reședința de vară dela Cotroceni, în spital provizoriu, pentru ofițeri și sergenți. Maiestatea Sa îi vizitează și dă cu mâna Sa, bullion sau medicină, ei o țin de vorbă narându-i o mulțime de scene din campanie. (Coresp. ziarul „Bund“ din Berna).

...Românii au avut pierderi: 1. ofițer superior, 40 ofițeri subalterni, 1176 oameni răniți și un ofițer superior, 14 ofițeri subalterni și 1335 oameni uciși. Turcii au uzat mijloace reprobate de spiritul de umanitate și civilizațiune și de regulile dreptului ginților.

* * *

...Ambulanțele noastre și personalul medical purtând semnul convențional al Crucii Roșii, n'au fost ocrotite de focurile inamicului, brancardierii cari adunau răniții de pe câmpul de luptă au fost uciși sau răniți; în fine răniții cari s'au putut târi de pe câmpul de bătae, spuneau cum au văzut de mulțori pe Turci ieșind din redute, mutilând pe soldații morți, sau răniți români.

No. 71, G. T. 23—11 Septembrie 1877.

Ofrande:

Făgăraș—Galați ofrande dela țărani, dela 5 creștari până la 10 florini.

Șinca-Veche 21 florini 99 creștari.

Sercăița, obiecte foarte multe și bani.

Beclean, 5 florini și 20 creștari.

Turda, ofrande prin doamna Emilia Rațiu.

Ceanul desiert, 50 florini 42 cr., 5 kg. scamă, prin domnișoara Mariția Poruțiu.

Oradea Mare, 150 florini și 60 cr.

Ketegyhaza, 9 florini.

Deva, 82 florini 10 creștari.

Turda, 124 florini, 56 cr., 438 lei.

No. 72, G. T. 27—15 Septembrie 1877.

...Cătră ora 10 noaptea m'am dus la ambulanța principală cu doctorul Davilla, unde am aflat pe toți medicii ocupați cu căutarea răniților, cari sosiseră și cărora trebuia să li se lege răniile definitiv, urmând a fi transportați în dimineața următoare. (Corespondentul Gazetei Transilvania).

* * *

...Soldații români răniți, fiind lipsă și ne urmând nici un armistițiu în 3—4 săptămâni, se pot întoarce iar la regimintele lor, (spusa medicilor).

Ne veniră și dela Dv. 3 medici cărora li s'a dat ocaziunea de a-și arăta toată știința și dexteritatea lor.

Chirurgii cei renumiți dela Paris, sosiră tot zilele acestea. Dar scamă și pânzărie se cer cu carul. (Corespondentul Gazetei Transilvania).

— . —

No. 73, G. T. 30—18 Septembrie 1877.

Corespondentul special al Gazetei Transilvaniei:

...Cadavrele au început a se discompune, prin ur-

mare lăcesc infecțiune insuportabilă pe tot câmpul. Cei căzuți în apropierea frontului, au fost masacrați de Turci cu topoarele. Un maior a fost tăiat în bucăți, m'am convins personal.

* * *

Paris, 25 Sept. 1877. Conte Serrurier, președintele societății pentru ajutorul răniților, face apel la caritate în favorul răniților.

* * *

...Un comitet englez a cerut dela guvern, permisiunea să înființeze în București un spital de 160 paturi, pentru răniți. Guvernul a primit cu recunoștință.

* * *

Buletin dela Teatru de război.

În seara bătăliei dela 30 August, Maiestatea Sa Domnitorul, merse de vizită locul de pansament, unde personalul medical aici ca și în locul cel mai viu al inamicului își făcea datoria cu un zel și o abnegațiune de toată lauda. Maiestatea Sa Domnitorul, consola pe răniți cu vorbe mângăietoare și lauda vitejia cu care combătuseră pe inamic. Răniții noștri, după ce li se aplica pansamentele necesare și li se dădea îngrijirile cuvenite la Ambulanțele divizionare, se transportau afară din linia trupelor și înapoi la spitalele temporar stabilite la Mecica, Muselim-Selo, de unde apoi se evacuiază îndată ce sunt în stare de a fi transportați, prin Turnu Măgurele, la spitalele permanente stabilite în țară.

* * *

...Conferința în favorul răniților români, ținută de G. Bonifacio, eminent bărbat de litere din Italia, în 18 Septembrie. (România Liberă).

— . —

No. 78. G. T. 18—6 Octombrie 1877.

...Domnul doctor medic Nicolae Crețulescu, prin

doamna soția sa și geniala sa nepoată, întocmiră în comuna rurală Leurdeni, în 7 chilii, un spital cu 15 paturi, aprovizionat cu toate cele necesare, cu medic, chirurg și cu personal servitor, sub imediata grije a doamnelor casei.

Minunatul devotament al cocoanelor mai tinere din societatea înaltă a Capitalei, merg pe întrecute spre a face serviciul de zi și noapte în ordine prescrise pe la spitalele de răniți, iar altele nu-și pregetă de a umbla din casă în casă, spre a culege ajutoare. (București 1—10 Octomvrie 1877).

— . —
No. 80, G. T. 25—13 Octomvrie 1877.

Poradim, la Plevna, 20 Octomvrie. Pierderi, 2 ofițeri morți, 283 oameni morți și dispăruți, 22 ofițeri răniți, 621 oameni răniți.

21 Octomvrie. La atacul Plevnei pierderi 20 ofițeri și 200 soldați morți, 20 ofițeri răniți și 707 soldați răniți. Rușii n'au sărit în ajutorul Românilor aflători sângerând în șanțurile Griviței, fiind invidioși pe succesul Românilor la luarea Griviței.

— . —
No. 85, G. T. 11 Noemvrie—30 Octomvrie 1877.

...S'a stabilit un spital englezesc cu 30 paturi în București.

Doctorii Maver și Lamson la ambulanță.

Doamna Sofia Costafor președintă, a instalat 30 răniți români.

— . —
No. 7, G. T. 1878.

Bazele păcii și armistițiunii, s'au subscris la 31 Ianuarie 1878.

Concluziuni.

1. Știrile de interes sanitar de pe câmpul de luptă din Războiul balcanic, în „Gazeta Transilvaniei“ din 1877 și 1878, își au valoarea lor documentară, prin faptul că ele se datoresc, în cea mai mare parte, unui martor ocular, eroului maior Moise Grozea.

2. De mare valoare sunt informațiunile despre colectele și ofrandele Românilor ardeleni, pentru Crucea Roșie Română, cari dovedesc unitatea de simțiri și importanța pe care Ardealul românesc, o atribuia războiului de independență.

3. Un articol mai mare, despre „Administrația sanitară a României“ conține o seamă de informații importante.

Văzută și bună de imprimat:

Președintele Tezei:

ss. Prof. Dr. V. BOLOGA

Decan:

ss. Prof. Dr. D. MICHAİL

Bibliografie.

1. Gazeta Transilvaniei, Braşov din 1877 şi 1878. (Redactată de Dr. Aurel Mureşianu, — fiul lui Iacob Mureşianu).
2. *General Radu Rosetti*: Partea luată de armata română în războiul din 1877—78. Bucureşti 1926, 8° 17 pagini + 25 anexe.
3. *General Doctor Vicol*: „Studii preliminare asupra serviciului sanitar român pe timpul dela marele Davila, până la mobilizarea dela 14 August 1916“. Bucureşti, Tipografia „Cultura“ 1934, 4°, 143 pagini.
4. *Vitalyos Geza*: „Ştiri din presa medicală contemporană maghiară despre serviciul sanitar militar în războiul din 1877—1878“. (Teză, Cluj, No. 783). Cluj. Tipografia Transilvania 1934, 8°, 27 pagini.
5. *Szent-Pály Iultu*: „Ştiri contemporane din gazetele maghiare clujene pentru o istorie sanitară a războiului 1877—78“. (Teză, Cluj, No. 869). Cluj, Tipografia Grafic Record, 1935, 8°, 28 pagini.
6. *Schapiro Mauriţiu*: „Serviciul sanitar român în 1877—78 descris de specialiştii străini“. (Teză, Cluj, No. 856). Cluj, Tipografia Orient, 1935, 8°, 19 pagini.
7. *George Pintilie*: „Ştiri contemporane din ţară despre serviciul sanitar în războiul din 1877—1878“. (Teză, Cluj, No. 878). Cluj, Tipografia „Cartea Românească“, 1935, 8°, 22 pagini.